ARQUITECTURA INDIANA AL VENDRELL

"Coneguem una mica més el Vendrell", aquest podria ser el títol del present article, però en realitat aquestes quatre ratlles no pretenen ser un recorregut turístic d'una zona determinada, sinó una aproximació a un edifici concret de la vila del Vendrell.

La construcció indiana de la qual parlarem ens desvetllarà una història d'indians apassionant envoltada d'un art senzill i elegant.

Al llarg del segle XIX, un nombre important d'homes espanyols van emigrar a altres països per buscar fortuna. Un dels llocs receptors fou el continent americà. Ciutats com l'Havana, Puerto Rico, Guantánamo, Cruces, Santiago de Cuba... van començar a veure llurs carrers poblats d'una mena de pelegrins plens d'ambició i afanyosos per treballar. Els nous emigrants, un cop acabat el romiatge, van formar allà la seva família. Uns, amb el temps, tornaren a la seva ciutat nadiua, i altres s'establiren al nou país amb caràcter permanent.

D'entre aquests personatges, anomenats indians, destaca el senyor Francisco Fernández Zorrilla, nascut l'any 1859 a Criales, un poble de la província de Burgos. Francisco Fernández va residir a Cuba, es va casar amb una filla del Vendrell, Francesca Bartolí i Toldrà, i vingué a viure al Vendrell l'any 1891. Fou alcalde de l'Ajuntament Constitucional de la vila del Vendrell, on va construir la seva residència similar a la que tenia a Matanzas (Cuba).

La casa vendrellenca fou batejada amb el nom de Quinta Amèrica (la societat burgesa havana del segle passat construïa, als nous barris fora muralles, grans cases anomenades Quintas. Cases amb extensos jardins guarnits amb fonts, estàtues i amplis balcons de balustres), i podem gaudir del seu caire senyorial visitant el carrer Doctor Robert, núm.55.

Gràcies al diari local de l'època *El Vendrellense* coneixem dates realment significatives quant a la construcció de Quinta Amèrica, la qual és alabada i elogiada pels periodistes. A finals del mes de desembre de l'any 1892, la casa s'havia conclòs, ja que amb motiu de l'any nou es va celebrar una serenata musical a les seves dependències[1].

El senyor Fernández Zorrilla va realitzar els plànols de la casa i també va dirigir l'obra on varen treballar: els paletes Salvador i Josep Mañé, el fuster Benito Boixadós, el manyà Narcís Socias i el marbrista Josep Espinach[2].

L'any 1894 el senyor Francisco Fernández va instal·lar a la part baixa de la cas a un celler on fabricava vi negre per

exportar a Cuba, on tenia cases receptores[3].

La visió que té l'espectador quan contempla la casa indiana, anomenada avui Villa Teresa, és de majestuositat, d'estar abraçant amb la mirada una casa senyorial, un conjunt harmoniós de formes pures. La casa, originàriament, estava emplaçada als afores de la vila, però actualment amb l'expansió urbana s'ha establert gairebé al nucli urbà.

La casa, amb el jardí i amb la façana plena d'elements decoratius i funcionals, gaudeix d'aspectes estrictament geomètrics i simètrics, la qual cosa respon al caràcter racionalista dels arquitectes neoclàssics.

La façana, dividida simètricament en dos pisos, juga amb una bicromia molt estricta: el color vermell fa ressortir els elements decoratius, i el beix gairebé la cobreix.

La façana gaudeix de vuit obriments, cinc al pis superior i tres a l'inferior. Les portes, les finestres i els finestrals d'arc de mig punt apareixen coronats amb una franja decorativa de motius lineals molt simples. Els grans finestrals del pis superior ja eren motiu d'admiració a l'època:

> ...lo que más llama la atención es la magnífica galeria con vidrieras policromadas que ocupa la fachada, estilo del renacimiento, sostenidas por columnas corintias, que les hace una de las dependencias más hermosas del edificio...[4]

El pis inferior està format per un punt central (la porta principal), i per dues finestres col·locades simètricament a ambdós costats de la porta i unides entre elles per un arrimador.

La porta de fusta apareix dividida en tres cossos. La zona superior o muntant en ventall és una finestra circular, que generalment es troba als edificis d'estil Georgià i Regència, apareix dividit en radis de fusta i ferro forjat a manera de ventall. A sota veiem els batents de la porta treballats amb motius geomètrics molt simples, la qual cosa contrasta amb les baldes de ferro de decoració vegetal molt profusa.

Al pis superior es concentren gairebé tots els elements decoratius funcionals: inscripcions, fulles, balustrades i columnes.

Les inscripcions de la façana són alfabètiques i numèriques. Curiosament aquestes inscripcions ens aporten dades realment significatives: el nom de la casa donat pels segons propietaris (Villa Teresa) i la data de construcció treballada damunt un filacteri (1892). Aquets antic costum d'adornar les grans mansions prové ja de l'època renaixentista.

Les fulles nervades i emmotllades amb airositat, que apareixen coronant els finestrals, recorden les antigues frondes ja usades a l'arquitectura gòtica -la fronda o fulla de les falgueres és un ornament amb forma de fulla, amb els extrems ondulats i a punt d'obrir-se. En aquest cas, les frondes podrien haver evolucionat fins a tan sols una fulla totalment oberta.

La majestuositat de la casa ve presentada per les balustrades i per les columnes. Dues columnes s'observen a la façana: una oberta o calada amb buits retallats i l'altra cega o fingida, ja que els retalls dels balustres estan aplicats damunt d'una paret d'obra.

La columna és el darrer element decoratiu i alhora funcional que apareix a la façana de Villa Teresa. Sis columnes amb base, fust llis i capitell corinti profusament decorat amb fulles d'acant i en nombre de setze, conviden el visitant a admirar el senyorial edifici, la:

> ...grandiosa y magnífica quinta, rodeada de jardines y huerto, sin duda una de als mejores construcciones que aquí tenemos...[5]

NURI PAYÁN

Notes

1 *El Vendrellense*. 8 de gener de 1893, núm. 15, pàg. 3

2 *El Vendrellense*. 22 de gener de 1893, núm. 17, pàg. 3

3 *El Vendrellense*. 25 de febrer de 1893, núm. 74, pàg. 1

4 *El Vendrellense*. 22 de gener de 1893, núm. 17, pàg. 3

5 *El Vendrellense*. 25 de febrer de 1893, núm. 74, pàg. 1